

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНИМ РОЗВИТКОМ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ

**Володимир Россоха, д. е. н., професор
НУ «Києво-Могилянська академія»
Світлана Черемісіна, д. е. н., доцент
ННЦ «Інститут аграрної економіки»**

Вступ. Технологічний розвиток стає дедалі більш складним процесом управління, що включає в себе розроблення й документальне оформлення технічних умов виробництва (ТУ), державних стандартів (ДСТУ), наукового супроводу запровадження стратегій. Відстеження структурних інноваційно-технологічних змін, оцінювання тенденцій створення інновацій і технологій потребує проведення економічного, енергетичного, соціального й екологічного аналізу, консультацій для усунення негативних наслідків, вироблення відповідних інструментів і механізмів корегування напрямів їх розвитку для підвищення конкурентоспроможності економіки.

Результати дослідження. У системі управління інноваційно-технологічним розвитком викристалізуються дві підсистеми. Перша покликана забезпечувати ефективність стратегічного управління інноваційною діяльністю державних структур; друга – державного регулювання інноваційного підприємництва. Відповідно важливого значення набуває належна координація, ресурсне забезпечення й уникнення фрагментації у здійсненні інноваційного процесу, досягнення згоди і чіткої відповідальності між його учасниками, організація мереж, які поширюють кодифіковане й імпліцитне знання, що є основою інноваційно-технологічних систем, формування різних формальних і неформальних мереж, спрямованих на поліпшення та вдосконалення інформації, тренінгів, стандартів, тестування, контролю якості тощо.

Для визначення пріоритетів інноваційно-технологічної політики на практиці використовуються такі підходи: технологічне планування і прогноз, які набули розвитку в 60-70 рр. минулого століття;

- технологічне передбачення і заходи щодо розроблення дорожніх карт (80-90 рр. ХХ ст.);
- поєднання різних форм «Стратегічної політичної інформації», а також консультацій з передбаченням, моніторингом, оцінюванням.

У передбаченні використовують методологічні підходи, що базуються на креативності, експертизі, взаємодії та доказах [1].

Розвиток інноваційної політики, усвідомлення інноваційного процесу потребує оцінювання пріоритетів і заходів щодо їх реалізації. Зазвичай оцінка зводиться до процесу систематичного й об'єктивного визначення доцільності, ефективності та наслідків діяльності в термінах її цілей, що передбачає аналіз реалізації й адміністративного управління цією діяльністю.

На практиці алгоритм оцінювання поділяють на два рівні. На одному оцінюють стратегію та інноваційно-технологічну систему, вивчають загальний політичний контекст і визначають пріоритети взагалі, проводять моніторинг та аналіз набору пріоритетів у термінах їхньої загальної розробки.

На другому рівні оцінюють програми та інституції, вивчають різноманітні механізми реалізації пріоритетів, аналізують ефективність окремих інструментів, механізмів або організацій з огляду на їхні завдання в реалізації пріоритетів.

Перспективні напрями інноваційної політики можна визначити через технологічне передбачення і прогноз, що ґрунтуються на систематичному вивченні майбутньої коротко-, середньо- та довгострокової технологічної динаміки в конкретній галузі досліджень або відповідно до питань, окреслених науковою методологією. Важливою складовою передбачення є поєднання існуючих і майбутніх можливостей, що відкриваються новими інноваціями.

Технологічне передбачення включає також розгляд застосування технологій та інновацій у різних галузях, створення ідей для сценаріїв розвитку в майбутньому шляхом залучення поінформованих учасників у технологічний діалог та аналіз, різних державних і приватних суб'єктів до співпраці та координації дій, процесу прийняття рішень і визначення пріоритетів для інноваційної політики та НДДКР, зазвичай на 5-10 років.

Національна інноваційна система (НІС) в загальноприйнятому розумінні являє собою сукупність взаємозалежних організацій, що безпосередньо здійснюють виробництво і комерційну реалізацію наукових знань і технологій, а також комплекс інститутів правового, фінансового й соціального характеру, що забезпечують ефективне функціонування цих організацій.

У цьому контексті особливої актуальності набуває концепція НІС як теоретична основа розроблення й імплементації національної стратегії інноваційного розвитку. Обґрунтування національних інноваційних систем протікає в руслі спеціалізованого вивчення економіки науки і технологічного прогресу й передбачає оперування новими методологічними підходами до дослідження наукового знання як економічного ресурсу. Формування національних інноваційних систем стає концептуальним напрямом інноваційної діяльності та інструментарієм її наукового пізнання.

Концепції формування й функціонування інноваційних систем спираються на міждисциплінарний підхід, який хоча й не встановлює чітких і стабільних співвідношень між змінними компонентами цих систем, проте формує основи понятійного мислення й аналітичних досліджень для виявлення різних факторів впливу на інноваційний процес.

Стратегія розвитку НІС не залежить від форми державного устрою й політичного режиму, а в кожному конкретному випадку визначається загальнодержавною макроекономічною політикою, нормативно-правовим забезпеченням, формами прямого та опосередкованого державного регулювання, станом науково-технологічного й виробничого потенціалу,

масштабами внутрішнього ринку, культурними традиціями, звичаями та особливостями країни. Водночас рівень національної інноваційної системи відповідає суспільно-економічним відносинам і розвитку продуктивних сил держави, на території якої вона функціонує.

Відповідно до вищевикладеного виділяють чотири відмінності НІС країн, що розвиваються, від технологічних лідерів: 1) продуктові інновації важливіші, ніж процесні через їхній вплив на структуру продукції; 2) поліпшувальні інновації більш важливі й досяжні, ніж радикальні; 3) поглинання (дифузія) важливіше, ніж розвиток інновацій, що є новими для світу; 4) інновації в низько- та середньотехнологічних галузях більш реалістичні, ніж у високотехнологічних [3]. Наслідком цього є індивідуальність формування НІС в кожній країні з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку й позитивного надбання світової практики.

За результатами дослідження процесів упровадження національних інноваційних систем виявлено характерні особливості стану НІС у країнах, що розвиваються, порівняно з розвиненими країнами світу (табл. 1).

Таблиця 1

Характерні особливості стану НІС у країнах, що розвиваються

№ з/п	Основні характеристики стану НІС
1	НІС країн, що розвиваються, апіорі менш розвинені у зв'язку з недостатністю технологічного й недосконалістю інституціонального забезпечення, необхідного для сучасного економічного зростання. НІС у цих країнах варто досліджувати в контексті взаємозв'язку інновацій з початком бізнесу, впливу інновацій на вдосконалення бізнесу відповідно до умов місцевого ринку, а також на зміни зовнішнього та внутрішнього бізнес-середовища
2	Рівень розвитку НІС країн, що розвиваються, слід розглядати спільно з рівнем економічного, структурного та інституційного розвитку
3	Дослідження НІС країн, що розвиваються, потребують посиленої уваги до цілеспрямованого стратегічного менеджменту та «інтенсивного навчання» як одного із основних факторів успішного інноваційно-технологічного розвитку
4	Впливовим чинником стримування розвитку НІС у країнах, що розвиваються, є недорозвиненість ринкових механізмів з огляду потреб у навчанні та новаторстві
5	На противагу розвиненим країнам, основним джерелом технологічного прогресу країн, що розвиваються, є накопичення капіталу, а не інтелектуальні активи (знання) та навчання

Джерело: сформовано [2].

Логічно наголосити, що з огляду розбудови ефективної національної інноваційної системи в країнах, які розвиваються, найважливішим є розвиток власних можливостей поглинання технологій, тобто їхня здатність залучати в країну нові технології, досліджувати, впроваджувати, вдосконалювати їх, а також пов'язані з ними практики й досвід розвинених країн [4].

Висновки. Політика у сфері інноваційної й науково-технологічної діяльності має бути спрямована на налагодження взаємозв'язків між системою генерації і застосування знання, отримання інформації про стан, потреби та

перспективи розвитку суспільства, побудову регіональних і секторальних інноваційних систем, створення умов для послідовного розкриття їхніх конкурентних переваг, сприяння участі України у світовому інноваційному просторі як рівноправного партнера.

Список використаних джерел

1. Збірник інформації про прогнозування у галузі технологій: поняття та практика / Л. Георгіу, К. Гарпер, Дж. Кінан та ін. 2008.
2. Dahlman C., Nelson R. Social Absorption Capability, National Innovation Systems and Economic Development. *Social Capability and Long Term Economic Growth* / Eds. B. Koo, D. Perkins. London : Palgrave Macmillan, 1995. P. 82–122.
3. Edquist C. Systems of innovation for development. *Background paper for Chapter I: «Competitiveness, Innovation and Learning: Analytical Framework» for the UNIDO World Industrial Development Report (WIDR)*. 2001. URL: [https://www.semanticscholar.org/paper/Systems-of-Innovation-for-Development-\(SID\)-Paper-Edquist/c13d9b343973976d54fd38b937dd540222e6c4b5](https://www.semanticscholar.org/paper/Systems-of-Innovation-for-Development-(SID)-Paper-Edquist/c13d9b343973976d54fd38b937dd540222e6c4b5) (date of access: 10.04.2022).
4. Gu S. Implications of National Innovation Systems for Developing Countries: Managing Change and Complexity in Economic Development. Maastricht: UNU-INTECH, 1999. URL: <http://www.intech.unu.edu/publications/discussion-papers/9903pdf> date of access: 10.04.2022).

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ

**Юзеф Цаль-Цалко, д. е. н., професор
Поліський національний університет**

Вступ. У повноцінному функціонуванні ринкової економіки важливе місце займають банки, які за своєю природою пов'язані з грошовими відносинами суб'єктів господарювання. Банк – це юридична особа, яка здійснює залучення у вклади грошових коштів, розміщує їх від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриває і веде банківські рахунки клієнта.

До основних функцій, що визначають сутність банків можливо віднести грошово-кредитне посередництво та створення додаткових засобів платежу. При грошово-кредитному посередництві банк виконує сукупність депозитних, кредитних та розрахункових операцій. Здійснюючи кредитні й розрахункові операції, банки зараховують на рахунки клієнтів кошти, збільшуючи їх ресурсну базу, за допомогою якої відбуваються розрахунки за господарськими